

**LOŠIMŲ PRIEŽIŪROS TARNYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS DIREKTORIUS
ĮSAKYMAS**

**DĖL ATSAKINGO LOŠIMO ORGANIZAVIMO REKOMENDACIJŲ
PATVIRTINIMO**

2021 m. birželio d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasis Probleminio lošimo prevencijos priemonių plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. sausio 23 d. pasitarimo sprendimu (protokolo Nr. 4, 3 klausimas), 1 uždaviniu „Šviečiamosios veiklos skatinimas ir sąmoningumo ugdymas“:

1. T v i r t i n u Atsakingo lošimo organizavimo rekomendacijas (pridedama).
2. N u s t a t a u, kad paskaitų, kurios organizuojamos ne rečiau kaip kartą per metus, metu lošimo organizatorių atstovai supažindinami su šiomis temomis:
  - 2.1. Kas yra azartiniai lošimai ir kuo jie skiriasi nuo žaidimų;
  - 2.2. Kaip vystosi priklausomybė nuo azartinių lošimų;
  - 2.3. Kaip atpažinti probleminį lošimą;
  - 2.4. Kaip padėti probleminiam lošėjui ir jo artimiesiems.
3. S k i r i u atsakingais už šio įsakymo 2 punkto įgyvendinimą Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus vyriausiuosius specialistus (konsultantus).

Direktorius

Virginijus Daukšys

PATVIRTINTA
Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos
Respublikos finansų ministerijos direktoriaus
2021 m. birželio d. įsakymu Nr.

ATSAKINGO LOŠIMO ORGANIZAVIMO REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS

ĮVADAS

1. Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros tarnyba) Probleminio lošimo prevencijos priemonių įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. sausio 23 d. pasitarimo protokolo Nr. 4, 3 klausimu (toliau – Priemonių planas), priskirtos vykdyti priemonės, kurių įgyvendinimas sudarytų prielaidas probleminio lošimo mažėjimui. Vydydama Priemonių plane priskirtas priemones, Priežiūros tarnyba parengė rekomendacijas, kurios padėtų lošimus organizuojančių bendrovėms (toliau - Bendrovės) pagerinti visuomenės požiūrį į azartinių lošimų verslą ir praplėsti socialinės atsakomybės suvokimo ribas.

2. Nežiūrint į tai, kad azartiniai lošimai istoriškai laikoma viena seniausių pramogos rūšių, tačiau ji išsiskiria iš kitų pramogų tuo, kad tam tikriems asmenims ji kelia sudėtingų pasekmių, tokių kaip probleminis lošimas arba priklausomybė nuo azartinių lošimų. Priklausomybė nuo azartinių lošimų, kitaip ludomanija, tyrinėjama užsienio mokslininkų nuo XX amžiaus pabaigos. Nežiūrint į tai, kad nėra vienos bendros pataloginių lošimų apibrėžiančios teorijos, vienas pirmųjų apie ją užsiminė D. F. Jacobs, pristatydamas ją Bendrojoje priklausomybių teorijoje (angl. *General Theory of Addictions*) (1986). Iki šių dienų pasaulio mokslininkai daug dėmesio skiria priklausomybės nuo azartinių lošimų problematikai ir su lošimais siejamų tyrimų yra atlikta pakankamai daug. Apibendrinant profesoriaus M. Griffiths Europoje atliktų tyrimų apžvalgą „Problem gambling in Europe: An overview“ (2009), pažymėtina, kad Europos probleminių lošėjų skaičius, lyginant su kitais pasaulyje atliktų tyrimų rezultatais, yra labai panašus, t.y. 0,5 - 2 proc. suaugusiųjų imtyje. To paties autoriaus atliktame tyrime „Prevalence of Adolescent Problem Gambling: A Systematic Review of Recent Research“ (2017) probleminių lošėjų skaičius tarp nepilnamečių asmenų yra aukštesnis - 0.2 - 12.3 proc.

II SKYRIUS

PROBLEMINIS LOŠIMAS

3. Probleminis lošimas - tai priklausomybės liga, kuri sukelia socialines, finansines, elgesio problemas pačiam lošiančiajam, jo aplinkai, visuomenei. Tarptautinio ligų klasifikatoriaus 10 redakcijoje (2010) priklausomybė nuo azartinių lošimų aprašoma, kaip dažnai pasikartojanti trauka azartiniams lošimams, kuriai užvaldžius asmuo gali atsisakyti socialinių, šeimos, darbo ar visuomenės vertybių bei įsipareigojimų. Ši priklausomybė visai neseniai pradėta klasifikuoti kaip elgesio priklausomybė (ang. Behavioral addiction) ir turi lygiagrečių simptomų, būdingų priklausomybei nuo alkoholio ar narkotikų: abstinencija, tolerancija, susikaupimo sutrikimą (Leeman ir Potenza, 2012). Priklausomybė gali išsivystyti neatsakingai pramogaujant lošimų vietose: lošimo namuose (kazino), lošimo automatų salonuose, lažinantis už sporto įvykius, dalyvaujant internete organizuojamuose

lošimuose, taip pat lošiant iš pinigų artimoje aplinkoje (šeimoje, draugų rate). Tam tikriems asmenims nekontroliuojamas lošimo potraukis pastebimas net pirmaisiais lošimo mėnesiais. Atpažinti priklausomybę galima iš lošiančiojo asmens elgesio, dažniausiai tokiu elgesiu asmuo siekia gerinti savo emocinę būseną, siekia pasitenkinimo (Gailienė, 2015). Tyrimais nustatyta, kad 37,9 procentai priklausomų nuo lošimų asmenų turi nuotaikos sutrikimų, o 37,4 procentai asmenų kenčia nuo nerimo sutrikimų (Lorains ir kt., 2011).

4. Priklausomybė lošimui gali turėti įtakos asmens finansiniam stabilumui, socialinei gerovei, psichiką veikiančių medžiagų vartojimui, rūkymui (Navaitis, 2018). Asmens finansinio stabilumo stoka, greitieji kreditai, privatūs skolinioji veda prie gyvenamosios vietos praradimo, nesaugumo, nuolatinio pažeminimo jausmo (Thon ir kt., 2014). Lošėjai turi polinkį sirgti depresija, ypač ji būdinga lošiantiems internetu (Churchill ir Farell, 2018; Quigley, 2014). Moksliniais tyrimais nustatyta, kad probleminiams lošėjams kyla minčių apie savižudybę, jie dažniau linkę žudytis (Thon ir kt., 2014).

5. Pasaulinės sveikatos organizacijos (toliau - PSO) 2017 m. vykusio „Alkoholio, narkotikų ir priklausomo elgesio forumo“ paskelbtame diskusiniame dokumente, PSO išreiškė susirūpinimą dėl komercinės lošimo pasiūlos ir su tuo susijusių pasekmių, ypač žalos psichinei sveikatai, augimu. Su azartiniais lošimais siejama žala prilyginama, o kai kuriais aspektais ir viršija žalą, kurią sukelia su depresija, alkoholio ar psichotropinių medžiagų vartojimu siejami sutrikimai. PSO primygtinai rekomenduoja įtraukti azartinių lošimų problematiką į nacionalines ir tarptautines visuomenės sveikatos programas, siekiant stiprinti ir plėsti prevencines ir intervencines priemones, pabrėždama jų svarbą mažinant dabarties ir ateities žalas bei socialines išlaidas.

6. Autoriai Tetreva ir Svededek (2012), kalbėdami apie lošimo verslo socialinę atsakomybę teigė, kad atsižvelgiant į azartinių lošimų charakterį, lošimų organizatoriai turi ne tik rūpintis klientų (lošėjų) pritraukimu, bet būti ypač rūpestingais probleminio lošimo klausimuose, bei vykdyti skaidrų verslą informuojant klientus apie išlošimų tikimybes. Bendrovių darbuotojai, ypač turintys tiesioginį kontaktą su lošiančiais, turi išmokyti atpažinti probleminius lošėjus, bei žinoti pagalbos teikimo galimybes, kad atsiradus poreikiui galėtų jas pasiūlyti.

III SKYRIUS REKOMENDACIJOS

7. Priežiūros tarnyba remdamasi užsienio šalių gerąja praktika, taip pat įvertinusi lošimų organizavimo praktiką Lietuvoje, teikia šias rekomendacijas Bendrovėms.

Iniciatyvumas

8. Atsižvelgiant į tai, kad azartiniai lošimai priskiriami veiklai galinčiai turėti įtakos formuoti lošimų priklausomybei, rekomenduotina, kad Bendrovės skirtų padidintą dėmesį, kad jų organizuojamos pramogos būtų saugios pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. Nemažiau svarbus tiesioginis Bendrovių įsitraukimas į prevencines programas, kurios padeda ne tik užkardyti galimą žalą, bet ir skatina bendruomeniškumą, socialinę atsakomybę, padeda formuoti tinkamas nuostatas į azartinį lošimą ir atsakingą vartotojų dalyvavimą pramogoje.

Bendravimas su žiniasklaida

9. Pristatant Bendrovių veiklą žiniasklaidai, teikiant interviu vienokiu ar kitokiu klausimu susijusiu su azartiniais lošimais Bendrovės turi atminti, kad skleidžiama žinutė gali būti prieinama nepilnamečiams ar kitoms, pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. Dėl to, bendraujant su žiniasklaida Priežiūros tarnyba rekomenduoja:

9.1. Vengti pasisakymų kuriuose romantizuojama azartinių lošimų pramoga arba azartiniai lošimai pateikiami, kaip būdas finansinėms problemoms spręsti;

9.2. Atskirti azartinių lošimų ir žaidimų sąvokas, vengti klaidinančių azartinių lošimų palyginimų ir tapatinimų su žaidimais ir jų (žaidimų) teikiama nauda;

9.3. Stigmatizuoti asmenis turinčius problemų dėl azartinių lošimų;

9.4. Neskaidyti azartinių lošimo rūšių pagal pavojingumą, siekiant pateikti savo sritį, kaip mažiau rizikingą;

9.5. Nuvertinti probleminio lošimo ar kitų prevencinių priemonių naudą;

9.6. Nepainioti altruizmo ir paramos sąvokų, siekiant pakeisti visuomenės požiūrį į azartinius lošimus ir jų keliamas problemas visuomenei;

9.7. Teikiant informaciją apie atsakingą lošimą, priminti, kad azartiniai lošimai gali sukelti priklausomybę ir skatinti kreiptis pagalbos.

Lošėjų informavimas

10. Daugelyje mokslinių straipsnių tyrinėjančių probleminį lošimą yra teigiama, kad lošimo metu sumažėja vartotojo savistaba, savikontrolė ir gebėjimas racionaliai įvertinti savo veiksmus lošimo metu, taip pat vartotojai turi nedaug žinių apie pačią pramogą ir išlošimo tikimybes. Taip pat, dalis lošiančiųjų gali būti probleminiais lošėjais, turinčiais neuropsichologinių sutrikimų pasižyminčių kompulsyvumu ir rizikingu elgesiu. Dėl šios priežasties rekomenduotina, kad Bendrovės siekdamas sumažinti iracionalų elgesį lošimų metu ir prisidėdamos prie galimos žalos minimizavimo, turėtų prisidėti prie vartotojo informavimo šiais būdais:

10.1. Lošimo skaidrumas – teikti teisingą informaciją apie lošimo taisykles, lošimo įrenginius, laimėjimų tikimybes, informuoti apie klaidinančius, menamus laimėjimus ir laimėjimų fondo skyrimo (išmokėjimo) algoritmas;

10.2. Lošėjo elgesio stebėjimas - informuoti vartotoją apie išleistą pinigų sumą, lošime praleistą laiką, realus praloštų / išloštų pinigų balanso stebėjimas;

10.3. Lošimuose internete nustatyti iššokančių (pop-up) langų funkciją su informacija, kurioje nurodomas laikas praleistas lošimuose ir skatinimas padaryti pertrauką.

Informacijos apie probleminį lošimą viešinimas

11. Didindamos visuomenės supratimą apie neatsakingo / probleminio lošimo padarinius bei skleidami žinią apie pagalbos būdus, Bendrovės gali prisidėti prie sveikos gyvensenos propagavimo ir skatinti suvokimą, kad neatsakingas / probleminis lošimas yra išvengtinas ir gydoma visuomenės sveikatos problema. Nemažiau svarbi informacija skirta nepilnamečiams, kadangi remiantis pasaulyje atliktų tyrimų duomenimis, azartiniais lošimais susidomi ir juose dalyvauja nepilnamečiai. Priežiūros tarnyba rekomenduoja:

11.1. Bendrovių interneto svetainėse pateikti nuorodas į informaciją apie probleminį lošimą, kurios turi būti lengvai randamos, aiškiai matomos ir skelbiamos viršutinėje tinklapio dalyje.

11.2. Pateikta informacija turi būti atsakinga ir pagrįsta, vengiant lošimų romantizavimo, probleminių lošėjų stigmatizavimo ar vertinimo.

11.3. Turi būti nurodoma ši informacija:

- 11.3.1. Probleminis lošimas (problemos aprašas, rizikos faktoriai, ženklai);
- 11.3.2. Atsakingo ir saugaus lošimo rekomendacijos;
- 11.3.3. Paspėjimas apie probleminio lošimo žalą nepilnamečiams;
- 11.3.4. Savęs apsiribojimo nuo lošimo galimybės;
- 11.3.5. Pagalbos priemonės ir būdai (su nuorodomis);
- 11.3.6. Padalomoji medžiaga (bukletai, lankstinukai).

Personalo parengimas

12. Nemažiau svarbus ir Bendrovių personalo išitraukimas į probleminio lošimo prevenciją, kadangi jos tiesiogiai bendrauja su klientais ir dažniausiai sukuria neformalų kontaktą. Tinkamai parengtas personalas, remdamasis probleminio lošėjo elgesio kriterijais, gali tiesiogiai identifikuoti probleminius asmenis ir apsaugoti juos nuo rizikingo lošimo arba nukreipti pagalbos.

13. Rekomenduotina, kad prieš pradėdant personalo mokymus, būtų tikslinga atlikti personalo apklausą siekiant nustatyti žinių lygį probleminio lošimo srityje, nuostatas, bendravimo įgūdžių lygį, vidinę parengtį sprendžiant konfliktines situacijas su problemineis lošėjais, lūkesčius mokymo medžiagai.

14. Paskaitų metu rekomenduotina išdėstyti tokią informaciją:

- 14.1. Probleminio lošimo raida;
- 14.2. Rizikos ženklai;
- 14.3. Probleminių lošėjų tipai ir elgesio ypatumai;
- 14.4. Probleminio lošimo požymiai;
- 14.5. Probleminio lošimo pasekmės ir ko-priklausomybė;
- 14.6. Paauglių lošimų ypatumai;
- 14.7. Probleminių azartinių lošimų prevencija;
- 14.8. Apribojusių savo galimybę lošti asmenų registras;
- 14.9. Pagalbos ypatumai ir būdai.

15. Nuo 2014 m. Priežiūros tarnyba vykdo aktyvią probleminio lošimo viešinimo kampaniją ir yra parengusi paskaitas skirtas įvairioms visuomenės grupėms ir bendrovių personalui.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lošimų priežiūros tarnyba 188772052, Ukmergės g. 222, 07157 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ATSAKINGO LOŠIMO ORGANIZAVIMO REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-06-29 Nr. DIE-417
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Virginijus Daukšys, Direktorius
Sertifikatas išduotas	VIRGINIJUS,DAUKŠYS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-06-29 12:10:41 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žyme nurodytas laikas	2021-06-29 12:10:55 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-06-19 11:37:45 – 2025-06-18 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lošimų priežiūros tarnyba prie LR FM, i.k.188772052 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-10-18 10:46:56 iki 2022-10-17 10:46:56
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.5.21
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2021-06-29 12:32:15)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2021-06-29 12:32:15 Dokumentų valdymo sistema Avilys